

Sygn. akt II DOW 46/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 listopada 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Adam Tomczyński

Ławnik SN Katarzyna Borkowska

Protokolant Karolina Majewska

przy udziale p.o. Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla [...] okręgu regionalnego M. B.

w sprawie **prokuratora w stanie spoczynku E. J.**

po rozpoznaniu na rozprawie w dniach 28 października 2021 r. i 24 listopada 2021 r. odwołania p.o. Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla [...] okręgu regionalnego

od orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym z dnia 18 maja 2021 r., sygn. akt PK I SD [...],

I. zmienia zaskarżone orzeczenie w ten sposób, że uznaje obwinionego E. J., prokuratora w stanie spoczynku Prokuratury Rejonowej w C., za winnego popełnienia przewinienia dyscyplinarnego polegającego na tym, że w pismach z dnia 27 listopada 2018 r. i 13 grudnia 2018 r., będąc prokuratorem Prokuratury Rejonowej w C. w stanie spoczynku, złożył na etapie postępowania prowadzonego przez Straż Miejską, nieprawdziwe oświadczenie dotyczące istotnych okoliczności związanych

ze sprawcą wykroczenia, ujawnionego w dniu 25 września 2018 r. w W. przy ul. [...], polegającego na zaparkowaniu samochodu marki H. o numerze rejestracyjnym [...] w miejscu obowiązywania zakazu zatrzymywania się, tj. z naruszeniem zakazu wynikającego z ustanowionego w tym miejscu znaku „B-36”, twierdząc stanowczo, że to on dopuścił się popełnienia przedmiotowego wykroczenia, a tym samym przedłożył oświadczenie niezgodne z rzeczywistym stanem, w celu uniknięcia odpowiedzialności za zaistniałe wykroczenie przez osobę za nie odpowiedzialną, czym uchybił godności prokuratora, a tym samym dopuścił się przewinienia dyscyplinarnego z art. 137 § 1 pkt 5 w zw. z art. 127 § 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze w zw. z art. 104 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych,

II. na podstawie art. 104 § 3 pkt 1 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych w zw. z art. 127 § 1 ustawy Prawo o prokuraturze, za popełnienie przewinienia dyscyplinarnego określonego w pkt I, wymierza obwinionemu karę upomnienia,

III. kosztami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa

UZASADNIENIE

Orzeczeniem z dnia 18 maja 2021 r. (sygn. akt PK I SD (...)) Sąd Dyscyplinarny przy Prokuratorze Generalnym uniewinnił obwinionego E. J. prokuratora w stanie spoczynku Prokuratury Rejonowej w C. od stawianego mu zarzutu popełnienia przewinienia dyscyplinarnego polegającego na tym, że:

w okresie od 27 listopada 2018 r. do 28 lutego 2019 roku będąc prokuratorem Prokuratury Rejonowej w C. w stanie spoczynku złożył na etapie postępowania prowadzonego przez Straż Miejską, a następnie w toku postępowania wyjaśniającego o sygn. RP IV RD (...), budzące wątpliwości oświadczenia dotyczące istotnych okoliczności związanych ze

sprawcą wykroczenia, ujawnionego w dniu 25 września 2018 r. w W. przy ul. Ł., polegającego na zaparkowaniu samochodu marki Hyundai o numerze rejestracyjnym (...) w miejscu obowiązywania zakazu zatrzymywania się, tj. z naruszeniem zakazu wynikającego z ustanowionego w tym miejscu znaku „B-36” twierdząc stanowczo, że to on dopuścił się popełnienia przedmiotowego wykroczenia, a następnie w toku prowadzonego przeciwko niemu postępowania dyscyplinarnego pismem z dnia 24 kwietnia 2019 r. mając świadomość odpowiedzialności dyscyplinarnej związanej z wyjaśnieniem istotnych okoliczności dotyczących popełnionego wykroczenia, przedstawił odmiennej treści stanowisko, zaprzeczając swojemu sprawstwu, co świadczy o instrumentalnym traktowaniu składanych w tym, w trybie art. 154 § 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze oświadczeń z dnia 27 listopada 2018 r. i 28 lutego 2019 r., mających istotne znaczenie dla ustalenia okoliczności związanych z zaistniałym wykroczeniem, a tym samym przedłożył oświadczenie niezgodne z rzeczywistym stanem, w celu uniknięcia odpowiedzialności za zaistniałe wykroczenie przez osobę za nie odpowiedzialną, czym uchybił godności prokuratora, a tym samym dopuścił się przewinienia dyscyplinarnego z art. 137 § 1 pkt 5 w zw. z art. 127 § 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze w zw. z art. 104 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Od powyższego orzeczenia odwołanie z dnia 5 lipca 2021 r. złożyła p.o. Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla (...) okręgu regionalnego – prokurator M. B., zarzucając rozstrzygnięciu, na podstawie art. 438 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 171 pkt 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze błąd w ustaleniach faktycznych przyjęty za podstawę orzeczenia i mający wpływ na jego treść, a polegający na niezasadnym i skutkującym uniewinnieniem od popełnienia deliktu dyscyplinarnego uznaniu, że zachowania prokuratora E. J., podejmowane w okresie od 27 listopad 2018 r. do 28 lutego 2019 r., nie uchybiały godności prokuratora, podczas gdy właściwa ocena zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego uzasadnia uznanie, że

obwiniony dopuścił się zarzucanego mu przewinienia dyscyplinarnego z art. 137 § 1 pkt 5 w zw. z art. 127 § 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze w zw. z art. 104 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych. Tym samym, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Dyscyplinarnemu przy Prokuratorze Generalnym.

Sąd Najwyższy zważył co następuje

Odwołanie z dnia 5 lipca 2021 r. p.o. Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla (...) okręgu regionalnego zasługuje na uwzględnienie.

Sąd dyscyplinarny pierwszej instancji, mając do dyspozycji kompletny materiał dowodowy zgromadzony w aktach sprawy, ustalił w sposób błędny stan faktyczny, co w konsekwencji doprowadziło do wydania w niniejszej sprawie wyroku uniewinniającego. Tymczasem, nie powinno budzić żadnych wątpliwości, iż w pismach z dnia 27 listopada 2018 r. i 13 grudnia 2018 r. obwiniony złożył, na etapie postępowania prowadzonego przez Straż Miejską, nieprawdziwe oświadczenie, dotyczące okoliczności związanych ze sprawcą wykroczenia, ujawnionego w dniu 25 września 2018 r. w W. przy ul. Ł., a polegającego na zaparkowaniu samochodu marki Hyundai o numerze rejestracyjnym (...) w miejscu obowiązywania zakazu zatrzymywania się, tj. z naruszeniem zakazu wynikającego z ustanowionego w tym miejscu znaku „B-36”. Obwiniony w swoich oświadczeniach twierdził stanowczo, że to on dopuścił się popełnienia przedmiotowego wykroczenia. Oświadczenia te były niezgodne z rzeczywistością, a wszystko to zmierzało do uniknięcia odpowiedzialności za zaistniałe wykroczenie przez osobę za nie odpowiedzialną, tj. syna obwinionego – bowiem w stosunku do prokuratora (również w stanie spoczynku) postępowanie wykroczeniowe, prowadzone przez Straż Miejską, musiało zostać umorzone. Całość korespondencji prowadzonej w sprawie wykroczenia prowadzona była w sposób zaplanowany przez jedną osobę, tj. E. J. – świadczy o tym chociażby jednolitość czcionki i sposobu pisania w pismach podpisywanych przez obwinionego i w pismach rzekomo sporządzanych i

podpisanych przez jego syna M. J. (pismo z dnia 8 lipca 2019 r., k. 40). Powyższy stan faktyczny Sąd Najwyższy ustalił na podstawie:

- pisma E. J. z dnia 27.11.2018 r. (k. 10),
- pisma E. J. z dnia 13.12.2018 r. (k. 107),
- pisma z dnia 11.01.2019 r. (k. 111),
- pisma E. J. z dnia 28.02.2019 r. (k. 11, k. 120),
- pisma E. J. z dnia 24.04.2019 r. (k. 12, k. 134-135),
- notatki urzędowej z dnia 18.02.2020 r. (k. 16),
- notatki urzędowej z dnia 25.09.2018 r. (k. 29-33, k. 78-84),
- oświadczenia z dnia 22.04.2019 r. (k. 36-37),
- pisma z dnia 27.06.2019 r. (k. 38),
- pisma z dnia 11.07.2019 r. (k. 39),
- pisma M. J. z dnia 08.07.2019 r. (k. 40),
- pisma z dnia 28.08.2019 r. (k. 41),
- pisma z dnia 20.09.2019 r. (k. 43),
- wniosek z dnia 01.10.2019 r. (k. 47).

W art. 437 § 2 *in principio* k.p.k. wprowadzono zasadę, że sąd odwoławczy orzeka reformatoryjnie, na podstawie dowodów zgromadzonych w pierwszej instancji, jak i w wyniku ewentualnego uzupełnienia przewodu sądowego w instancji odwoławczej (art. 452 § 2 k.p.k.).

Sąd odwoławczy, będąc uprawnionym do orzekania odmiennie co do istoty sprawy na podstawie zebranych dowodów, ma prawo zmienić ustalenia faktyczne. Zmieniając ustalenia faktyczne należało jednocześnie zmienić opis zarzucanego obwinionemu czynu – dotychczasowy opis czynu, zdaniem sądu odwoławczego, obejmował nieistotne jego elementy, co powodowało jego niejednoznaczność

i związane z tym wątpliwości, co do zakresu zarzucanego obwinionemu przewinienia dyscyplinarnego. Jednocześnie zaznaczyć należy, że zmiana opisu zarzucanego obwinionemu czynu nie spowodowała żadnej zmiany w zakresie jego kwalifikacji prawnej. Nie ma także do czynienia w tym przypadku ze zmianą zarzutów, która prowadziłaby do istotnej zmiany tożsamości czynu - zmiana dokonana została w zakresie tego samego zdarzenia historycznego, więc nie stanowiła swoistego pogorszenia sytuacji obwinionego w zakresie kwalifikacji prawnej czy opisu zarzucanego obwinionemu czynu oraz nie stanowiła pozbawienia obwinionego prawa do obrony. Sąd Najwyższy zważył, że z brzmienia art. 437 § 2 k.p.k. wynika jednoznacznie, że sąd odwoławczy, jeżeli pozwalają na to zebrane dowody, może orzec odmiennie, co do istoty sprawy, w tym władny jest dokonać własnych ustaleń faktycznych, odmiennych niż poczynione przez sąd I instancji. Może to być zmiana zarówno na korzyść, jak i na niekorzyść oskarżonego. W tym ostatnim jednak wypadku taka zmiana zaskarżonego orzeczenia w postępowaniu odwoławczym podlega pewnym ograniczeniom, które nie stanowiły przeszkody w przedmiotowym postępowaniu do podjęcia wyżej opisanych przez Sąd Najwyższy działań (por.: postanowienia SN z 16 grudnia 2014 r., V KK 336/14, LEX nr 1565795, czy z 8 sierpnia 2013 r., III KK 234/13, LEX nr 1375217).

Sąd orzekający w wydanym i ogłoszonym przez siebie wyroku ma obowiązek odnieść się do zarzutu postawionego w akcie oskarżenia (wniosku o ukaranie). Powinien, w razie skazania, bądź warunkowego umorzenia postępowania, tak określić przypisany oskarżonemu czyn, jak uzasadnia to ocena przeprowadzonych dowodów, nie naruszając jednak tożsamości czynu zarzuconego w skardze oskarżyciela (Wyrok SN z 6 lutego 2007 r., V KK 265/07, Legalis nr 99623). Sąd nie jest związany w sposób mechaniczny pełną treścią aktu oskarżenia, tzn. kwalifikacją prawną zarzutów lub opisem czynu i może te elementy aktu oskarżenia zmodyfikować. Tym co wiąże sąd jest natomiast samo zdarzenie historyczne będące podstawą tego aktu. Sąd zasadniczo wiąże zdarzenie historyczne (stan faktyczny), będące podstawą zarzutów, a nie kwalifikacja prawna czy też dosłowny opis zarzucanego oskarżonemu czynu, przytoczonego przez prokuraturę.

Zgodnie z zasadą skargowości (art. 14 § 1 k.p.k.) ramy postępowania karnego określa zdarzenia historyczne zarzucane w akcie oskarżenia, a nie poszczególne elementy ujęte w opisie czynu - w samym akcie oskarżenia. Sąd opisem czynu nie jest związany, wydając wyrok skazujący ma obowiązek dokładnego określenia czynu przypisanego oskarżonemu (art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k.). Wyznacznikiem przedmiotowej tożsamości czynu jest zdarzenie historyczne (faktyczne).

W zakresie orzekania, obowiązkiem sądu jest poddanie czynu wszechstronnej ocenie faktycznej oraz prawnej i osądzenie go w całości, także i wówczas, gdy czyn ten w akcie oskarżenia przedstawiono wadliwie, czy nie w pełni trafnie. W judykaturze podkreśla się, że bez znaczenia jest ewentualny błąd co do czasu, miejsca czy sposobu działania sprawcy lub też innych mniej lub bardziej istotnych szczegółów zdarzenia, o ile nie ma wątpliwości, że przedmiotem osądu wciąż pozostaje to samo zdarzenie faktyczne (postanowienie SN z 10 sierpnia 2017 r., V KK 172/17, LEX nr 2350676). A z tym właśnie mieliśmy do czynienia w niniejszym postępowaniu dyscyplinarnym.

Z kolei, zgodnie z art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. wyrok skazujący powinien zawierać dokładne określenie przypisanego oskarżonemu czynu oraz jego kwalifikację prawną. Ustawa wprawdzie nie określa, na czym ma polegać „dokładne określenie przypisanego oskarżonemu czynu”, ale wskazówkę co do tego, jakie elementy czynu powinny być wymienione, zawiera art. 332 § 1 pkt 2 k.p.k. W nim jest zaś mowa o czasie, miejscu, sposobie i okolicznościach jego popełnienia oraz skutkach, a zwłaszcza wysokości powstałej szkody.

Biorąc pod uwagę materiał dowodowy zgromadzony w niniejszej sprawie, jak również doświadczenie życiowe, stwierdzić należy, że obwiniony dopuścił się popełnienia zarzucanego mu czynu. Jest to tym bardziej naganne, że będąc prokuratorem (także w stanie spoczynku) obwiniony powinien w sposób szczególny dbać o przestrzeganie porządku prawnego. Jego zachowanie w niniejszej sprawie doprowadziło do umorzenia postępowania wykroczeniowego

i braku odpowiedzialności sprawcy wykroczenia. Taka postawa prokuratora jest szczególnie naganna z punktu widzenia odbioru społecznego. Za całkowicie niewiarygodne należy uznać oświadczenie obwinionego, skierowane przez niego do Prokuratury Regionalnej w S. pismem z dnia 24 kwietnia 2019 r., że w okresie Świąt Wielkanocnych 2019 r., rozmawiając i ponownie analizując sytuację, wraz z synem doszli do przekonania, że to jednak syn nieprawidłowo zaparkował samochód w dniu 25 września 2018 r. Obwiniony w toku niniejszego postępowania, jak i w toku czynności prowadzonych w sprawie wykroczeniowej, dał się poznać jako osoba uporządkowana i stanowcza, charakteryzująca się dużą wiedzą prawniczą. Wynika to jednoznacznie chociażby ze sposobu formułowania przez niego myśli zawartych w pismach, kierowanych do instytucji państwowych i samorządowych. Niemożliwe więc jest, aby składając stanowcze oświadczenie w swoich pismach z dnia 27 listopada 2018 r. i 13 grudnia 2018 r. i żądając umorzenia postępowania wobec jego osoby, nie przeanalizował wcześniej okoliczności korzystania z samochodu w dniu 28 września 2018 r. W takiej sytuacji przyjęcie narracji obwinionego, że w pismach składanych przez niego dwa i trzy miesiące po zdarzeniu się jednak pomylił i pomyłkę uświadomił sobie dopiero po ponad pół roku od zdarzenia – byłoby całkowicie nieuzasadnione i sprzeczne z zasadami prawidłowego rozumowania i doświadczenia życiowego. Tym bardziej, że składając pierwsze oświadczenia obwiniony osiągnął pożądaną przez siebie skutek, w postaci umorzenia postępowania wykroczeniowego – natomiast zmiana jego stanowiska nastąpiła w sytuacji, kiedy sprawę podjęły organy dyscyplinarne prokuratury.

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że uchwałą z 12 grudnia 2017 r. Krajowej Rady Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym uchwalony został Zbiór Zasad Etyki Zawodowej Prokuratorów. Postanowienia zbioru mają charakter pomocniczy w postępowaniu dyscyplinarnym o uchybienie godności urzędu prokuratora. Obowiązuje on także w odpowiednim zakresie prokuratorów w stanie spoczynku. "Sprawowanie urzędu z godnością oznacza sprawowanie go zgodnie z pewnym standardem zachowania, standardem wynikającym z zawartych w różnych przepisach zakazów i nakazów, które dla innych osób nie są

obowiązujące, ale również z nieskodyfikowanych reguł i obyczajów, które łącznie formułują w odniesieniu do osoby pełniącej daną funkcję publiczną, czy sprawującej urząd, wymagania wyższe aniżeli wymagania stawiane przeciętnemu obywatelowi i tworzące rodzaj wzorca postępowania, wzorca, którym kierować się powinna konkretna osoba pełniąca funkcję publiczną i który ma być podstawą autorytetu reprezentowanej przez tę osobę instytucji" (*T. Janeczek, A. Roch, Odpowiedzialność służbowa i dyscyplinarna prokuratorów w świetle Prawo o prokuraturze, Prok. i Pr. 2017, Nr 3, s. 54*). "Godność nabywana w chwili objęcia urzędu prokuratora lub sędziego to atrybut zapewniający autorytet i urzędu, i osoby ją sprawującej, a obowiązek jej poszanowania trwa także po przejściu w stan spoczynku. Jest to pojęcie niedefiniowalne, ale wiąże się z wzorcem postępowania, wynikającym z przepisów prawa, zasad etyki zawodowej i innych norm moralnych, spisanych i niespisanych w zbiorze etyki zawodowej. Z godnością urzędu i cechującą każdego prokuratora lub sędziego nieskazitelnością charakteru wiąże się ustalony standard postępowania, który stanowić powinien wzór dla innych i którego efektem powinno być wzbudzanie szacunku" (wyrok SN z 14 listopada 2019 r., I DSK 9/19, Legalis nr 2281097).

W niniejsze sprawie obwiniony swoim zachowaniem uchybił godności urzędu prokuratora – czym naruszył z art. 137 § 1 pkt 5 ustawy Prawo o prokuraturze. Należało więc zmienić zaskarżone orzeczenie Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym z dnia 18 maja 2021 r. Jednocześnie podkreślić należy, że zmiana orzeczenia sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji, uniewinniającego obwinionego od stawianego mu we wniosku o ukaranie zarzutu, polegająca na uznaniu jego winy była możliwa, w świetle przepisów ustawy Prawo o prokuraturze – na podstawie art. 163 a § 2 ustawy Prawo o prokuraturze - od orzeczenia sądu dyscyplinarnego drugiej instancji służy bowiem odwołanie do innego składu tego sądu, jeżeli orzeczeniem sądu dyscyplinarnego drugiej instancji obwinionemu wymierzono karę dyscyplinarną, pomimo wydania w tej sprawie przez sąd dyscyplinarny pierwszej instancji orzeczenia uniewinniającego lub umarzającego postępowanie dyscyplinarne. Nie ma więc w niniejszej sprawie zastosowania zakaz wyrażony w art. 454 § 1 Kodeksu postępowania karnego.

Biorąc powyższe pod uwagę orzeczono jak w sentencji wyroku.

Kosztami postępowania, na podstawie art. 166 ustawy Prawo o prokuraturze,
Sąd Najwyższy obciąża Skarb Państwa.